

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ
И ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
Републичка дирекција за воде
Београд

22. март СВЕТСКИ ДАН ВОДА 2015 ВОДА И ОДРЖИВИ РАЗВОЈ

Светски дан вода - дан за славље, дан за промену, дан за припрему

Светски дан вода обележава се 22. марта сваке године. То је дан за славље воде. То је дан да се сетимо свих чланова глобалне популације који имају проблеме везане за воду. То је дан да се размишља о води и будућности.

Генерална скупштина Уједињених нација је 1993. године одредила 22. март као први Светски дан вода. 22 године касније, Светски дан вода обележава се широм света, а акценат је сваке године на другом питању.

Тема за Светски дан вода 2015. године је „Вода и одрживи развој“. Само ако створимо везу и интеракцију водопривреде са свим другим областима можемо имати будућност какву сви желимо.

Свака активност која подразумева и управљање водама захтева делотворну сарадњу више актера, било на локалном, државном или међународном нивоу.

Реке пресецају политичке границе и неопходна је међународна сарадња у циљу заједничког коришћења водних ресурса прекограничног речног слива од стране узводних и низводних корисника чије се потребе, захтеви и културе разликују, а понекад и сукобљавају. Земље такође треба да сарађују на заједничком коришћењу подземних вода, које су значајан и све већи извор слатке воде.

Ако било ко укључен у управљање водама не сарађује, „ланац сарадње“ се прекида и водним ресурсима се неће управљати на најефикаснији начин, при чему се јављају негативни утицаји

22. март је #WorldWaterDay

на људске животе и привреду. Већа је вероватноћа да ће се остварити мир, просперитет и одрживи развој ако се водни ресурси користе и њима управља на кооперативан начин.

Циљ Светског дана вода је да подигне свест о значају, користи и изазовима сарадње у области вода; унапреди знање и развије капацитете за сарадњу у области вода; покрене конкретне и иновативне акције у правцу сарадње у области вода и ојача међународну сарадњу између институција, корисника, друштвено-економских сектора и других.

Републичка дирекција за воде Министарства пољопривреде и заштите животне средине је надлежна за интегрално управљање водама у Републици Србији. У нашој држави постоји традиција у области вода, дуга преко двеста година. Најзначајнији радови у сектору вода, изведени између 1950. и 1980. године, били су базирани на стратешком планирању. Ово је резултирало солидним стањем у области коришћења вода и заштите од штетног дејства вода, али је сегмент заштите вода био запостављен. Последњих двадесетак година улагања у сектор вода су значајно смањена, како у изградњу нових капацитета, тако и у одржавање постојећих инфраструктурних објеката. Као последица овога, данас се стање у појединим областима сектора вода може оценити на следећи начин:

- Организованим водоснабдевањем обухваћено је више од 80% становништва и у већем броју градова у Србији водоснабдевање функционише на задовољавајући начин, али су губици воде у дистрибутивним мрежама веће од прихватљивих. У одређеним регионима (део Војводине, део долине Велике Мораве, итд.) квалитет испоручене воде није задовољавајући, а у неким подручјима постоје и проблеми по питању количина воде (Шумадија, југ Србије, итд.).
- Заштита вода је најлошији сегмент у сектору вода. Степен изграђености канализационих система, а посебно постројења за пречишћавање отпадних вода насеља и индустрије, веома је низак (мрежом обухваћено нешто више од 50%, док је око 10% становништва обухваћено неким степеном пречишћавања отпадних вода).
- Наводњавањем је обухваћен мали део пољопривредних површина у јавној својини (само око 40.000 ha), иако се изграђени системи простиру на око 105.000 ha, па су приноси нестабилни.
- За заштиту од поплава изграђени су насипи и други типови „линијске“ заштите на дужини преко 3.500 km, регулисана су корита бројних водотока и побољшани услови протикања воде, наноса и леда, а одређени број постојећих акумулација и ретензија у већој или мањој мери учествује у одбрани од поплава. И поред тога, велики део територије још увек је реално и потенцијално угрожен водама.
- Системи за одводњавање изграђени су на око 2 милиона ha и имају значајну функцију у одвођењу вишка воде са земљишта. Међутим, због неадекватног одржавања, некомплетности, ненаменског коришћења (некад и за пријем и одвођење непречишћених отпадних вода) и сл., они на поједином локалитетима не обезбеђују задовољавајуће ефекте и прописане режиме.

Према Закону о водама основни документ којим се дефинишу дугорочни правци управљања водама је Стратегија управљања водама на територији Републике Србије, чија је израда у завршној фази и чије доношење је планирано за 2015. годину. Стратегија представља документ на основу којег ће се спроводити реформе сектора вода, како би се достигли потребни стандарди у управљању водама, укључујући и организационо прилагођавање и системско јачање стручних и институционалних капацитета на националном, регионалном и

локалном нивоу. Стратешка опредељења и циљеви утврђени овим документом представљају основ за израду Плана управљања водама на сливу Дунава на територији Републике Србије (такође завршетак планиран за 2015. годину) и планова управљања водама на водним подручјима.

Основни стратешки циљ је постизање целовитог и усклађеног водног режима на целој територији Републике Србије, односно, обезбеђење таквог управљања водама којим се постижу максимални економски и социјални ефекти на правичан и одржив начин и уз уважавање међународних споразума.

Да би се постигао основни стратешки циљ, пре свега је потребно обезбедити одговарајуће законодавне, институционалне, финансијске и друге капацитете и услове за развој сектора вода, а затим, по водним делатностима:

- сагледати водне ресурса као чиниоце интегралног развоја друштва у целини и обезбедити потребне количине воде одговарајућег квалитета за различите видове коришћења вода, а првенствено за јавно снабдевање водом за пиће;
- постићи добар еколошки и хемијски статус/потенцијал водних тела површинских вода и добар хемијски и квантитативни статус водних тела подземних вода;
- обезбедити заштиту од спољних и унутрашњих вода и заштиту од ерозије и бујица, ради смањења штетних последица на здравље људи, животну средину, културно наслеђе и привредне активности.

* * * * *

ВОДА ЈЕ ЗДРАВЉЕ

Чисте руке могу вам спасти живот.

Вода је од суштинског значаја за здравље људи. Људско тело може издржати недељама без хране, али само неколико дана без воде. Вода је од суштинске важности за наш опстанак. Редовно прање руку је, на пример, један од најбољих начина да се уклоне бактерије, избегне разбољевање, и спречи ширење бактерија на друге.

Што се тиче људског тела, у просеку се састоји од 50-65% воде. Бебе имају највећи проценат воде; новорођенчад око 78% воде. Сваки дан, сваком човеку је потребан приступ води за пиће, кување и личну хигијену. Такође, вода је неопходна за санитацију. Светска здравствена организација препоручује најмање 7,5 литара по становнику дневно, што би испунило захтеве већине људи у готово свим условима. Већа количина од око 20 литара по становнику на дан ће обезбедити основне хигијенске услове и основне хигијене хране.

Упркос импресивним напорима и акцијама које су урађене у последњој деценији, 748 милиона људи нема приступ чистој води за пиће и 2,5 милијарде не користи канализационе објекте. Инвестиције у води и санитарним службама имају за резултат значајне економске добити.

22. март је #WorldWaterDay

ВОДА ЈЕ ПРИРОДА

Екосистем се налази у срцу светског циклуса вода.

Екосистеми - укључујући, на пример, шуме, мочваре и ливаде - леже у срцу светског циклуса вода. Све слатке воде зависе од здравог функционисања екосистема, и препознавање циклуса вода је од суштинског значаја за постизање одрживог управљања водама. Ипак већина економских модела не вреднује суштинске услуге које пружају слатководни екосистеми. Ово доводи до неодрживог коришћења водних ресурса и деградације екосистема.

Постоји потреба да се преусмеримо ка еколошки одрживим економским политикама које узимају у обзир интерконекције између еколошких система. Један од изазова је да се одржи корисна комбинација изграђене и природне инфраструктуре и пружања њихових услуга. Економски аргументи су релевантни за доносиоце одлука и планере како би се очувао екосистем. Усвајање концепта „управљања засниваном на екосистемима“ кључно је за обезбеђивање дугорочне одрживости воде.

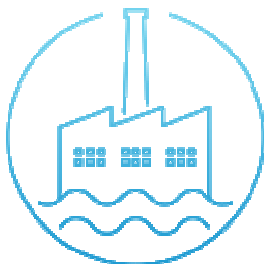

ВОДА ЈЕ УРБАНИЗАЦИЈА

Сваке недеље, милион људи се пресели у градове.

Данас, сваки други човек на планети живи у граду. И светски градови расту завидном брзином. 93% од урбанизације јавља се у сиромашним или неразвијених земљама. Пројекције показују да ће још 2,5 милијарди људи да се пресели у урбане центре до 2050. године.

Хиљаде километара цеви чине инфраструктуру за воду у сваком граду. Многи застарели системи губе више пијаће воде него што испоруче. У многим градовима канализациона инфраструктура је непостојећа, неадекватна или застарела.

ВОДА ЈЕ ИНДУСТРИЈА

Више воде се користи за израду аутомобила, него за пуњење базена.

Свака производња захтева воду. Неке индустрије су интензивније по коришћењу воде него друге. 10 литара воде се користи да би се произвео лист папира. 91 литар се користи да би се направило 500 грама пластике.

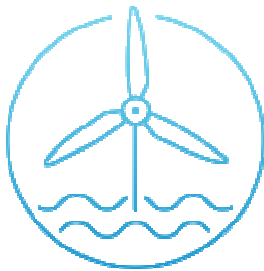
Индустријализација може усмеравати развој повећањем продуктивности, посла и прихода. То може да обезбеди могућности за равноправност полова и запошљавање младих. Међутим, приоритет индустрије је да се максимално производњи, а не ефикасност и очување воде.

Глобална потражња за водом за производњу очекује се да се повећа за 400% до 2050. године.

Највеће повећање ће бити остварено у привредама у развоју и земљама у развоју. Многе велике корпорације су оствариле значајан напредак у процени и смањењу коришћења воде. Мала и средња предузећа се суочавају са сличним изазовима.

Пословни аргумент за ефикасност воде често захтева финансијски компромис. Улагање у ефикасно пречишћавање отпадних вода или процеса хлађење може имати дужи период поврата средстава од непосредног повратка алтернативном краткорочном улагању у производњу.

Технологија и паметно планирање смањиће употребу воде, и могу побољшати квалитет отпадних вода.

ВОДА ЈЕ ЕНЕРГИЈА

Вода и енергија су нераздвојни пријатељи.

Вода и енергија су природни партнери. Вода је неопходна како би се генерисала енергија. Енергија је потребна како би се испоручила вода.

Данас преко 80% од произведене електричне енергије је из термоелектрана. Вода се загрева да створи пару како би радио електрични генератор. Такође су потребне милијарде литара воде за хлађење. То захтева ограничавање изградње и коришћење најмање ефикасних електрана на угљ. У свету, хидроелектране производе 16% укупне светске произведене електричне енергије – додатних 3700 брана може више него двоструко да увећа производњу електричне енергије у наредне две деценије.

Нова производња енергије треба да користи хемијско хлађење или високо ефикасну технологију затвореног круга хлађења. Коришћење алтернативних извора воде, као што су море или отпадне вода, нуди велики потенцијал за смањење притиска на слатководне ресурсе.

Обновљиви извори енергије долазе из извора који се природно попуњавају као што су сунце, ветар, киша, плима, таласи и геотермалне топлоте. Они не захтевају велике количине свеже воде. Ипак, ако останемо на данашњем нивоу, обновљива енергија ће остати маргинална на глобалном нивоу.

ВОДА ЈЕ ХРАНА

Да би произвели две шницле потребно је 15 000 литара воде.

Сваки Американац користи 7.500 литара воде дневно-углавном за храну. Један литар воде је потребан за наводњавање једне калорије хране. Нерационално коришћење воде може значити да се 100 литара користи за производњу једне калорија. Глобално, пољопривреда је највећи корисник воде, што чини 70% од укупног коришћења.

До 2050, пољопривреда ће морати да произведе 60% више хране на глобалном нивоу, а 100% више у земљама у развоју.

Садашње стопе раста пољопривредних захтева за светске слатководне ресурсе су неодрживе. Неефикасно коришћење воде за биљну производњу троши издани, смањује речне токове, деградира животињска станишта. Да би се повећала ефикасност у коришћењу воде, пољопривреда може смањити губитке воде и, што је најважније, повећати принос усева у односу на воду.

Са повећањем интензивне пољопривреде, загађење вода се може погоршати. Искуство из земаља са високим дохотком показује да комбинација подстицаја, укључујући строжије регулативе, спровођење и добро циљане субвенције, може помоћи у смањењу загађења воде.

ВОДА ЈЕ ЈЕДНАКОСТ

Сваког дана у свету жене проведу 200 милиона сати у ношењу воде.

У земљама у развоју одговорност за прикупљање воде сваки дан све више пада на жене и девојке. У просеку жене у овим регионима троше 25 % њиховог дана сакупљајући воду за своје породице. Ово време могу провести на послу за остваривање прихода, бризи о породици или похађању школа. Инвестиције у води и санитацији показују значајне економске добити. Сваки уложени долар показује повраћај између 5\$ и 28\$. Климатске промене негативно утичу на свеже изворе вода. Тренутне пројекције показују да ризици слатководних ресурса расту значајно са повећањем емисије гасова стаклене баште. У комбинацији са повећаним захтевима за воду, то ће створити огромне изазове за управљање водним ресурсима.

Природне опасности су неизбежне, али много тога може да се уради да се смањи велики број жртава и разарања. Несмотрена људска активност може створити и убрзати и утицај катастрофа везаних за воду. Ове претње су у порасту због климатских промена и људских активности, на северу и југу наше планете, од истока до запада. Али, са припремљеношћу и планирањем, број погинулих и уништавање добра и имовине могу бити смањени. Глобална заједница се обавезала на принципе превенције катастрофа и кохерентан одговор. Потреба је сада за конкретне и значајне промене како би се то и десило.